

**Türkiye Cümhuriyetile Romanya Hükûmeti arasında akte-
dilen dostluk, ademi tecavüz, hakem ve uzlaşma muahe-
desinin tasdiki hakkında 1/828 numaralı kanun lâyihası ve
Hariciye ve Adliye encümenleri mazbataları**

T. C.

Başvekâlet

Kararlar müdürlüğü

Sayı 6/3603

19-XII-1933

B. M. M. Yüksek Reisliğine

Türkiye ile Romanya arasında imzalanan dostluk, ademi tecavüz, hakem ve uzlaşma muahedesinin tasdiki hakkında Hariciye Vekillîğince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince 13-XII-933 te Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihası esbabı mucibe mazbatasile birlikte Yüksek Huzurlarına sunulmuştur elendim.

*Başvekil
İsmet*

Esbabı mucibe lâyihası

Balkanlarda sulhu sükûnun takviyesi için sarfı gayret etmekten geri kalmıyan Cümhuriyet Hükûmetinin şimdiye kadar muhtelif Devletlerle akteylemiş olduğu Muahedelerin ihtiva ettiği esaslar dairesinde bu kere Ankara da 17-X-1933 tarihinde Romanya ile on sene müddetle meri olmak üzere bir Dostluk, Ademi tecavüz, Hakem ve Uzlaşma muahedesini akit ve imza edilmiştir.

Cümhuriyet Hükûmetinin harici siyasette ittihaz eylemiş olduğu umdelere uygun olan işbu muahede aynı zamanda Balkan memleketleriyle tesisine çalışılan sıkı teşriki mesai siyaseti ile de hemahenktir.

Mezkûr muahedenin tasdiki Büyük Millet Meclisinin Yüksek reyine bağlıdır.

Hariciye encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Hariciye encümeni

Karar No. 23

Esas No. 1/828

6 - III - 1934

Yüksek Reisliğe

Türkiye Cümhuriyetile Romanya Kırallığı arasında Ankarada 17 teşrinievvel 1933 tarihinde imzalanan dostluk, ademi tecavüz, hakem ve uzlaşma muahedesinin tasdiki hakkında Hariciye vekillîğince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince 13 - XII - 1933 te Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihası ve esbabı mucibesi Hariciye vekilinin huzurile encümenimizde tetkik ve müzakere

edildi. Hükümetin esbabı mucibesinde zikrettiği mütalealar, encümenimizce de varit ve muvafık görülerek mezkûr kanun lâyihasının havalesi mucibince Adliye encümenine verilmek üzere Yüksek Reisliğe takdimi kararlaştırılmıştır.

Hariciye En. Rs. N.	M. M.	Kâ.	Aza	Aza	Aza
Sivas	Sivas	Diyarbakir	Kocaeli	Bolu	İstanbul
Necmettin	Necmettin	Zeki Mesut	Reşit Saffet	Hasan Cemil	Dr. İbrahim Tali

Adliye encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Adliye encümeni
Karar No. 13
Esas No. 1/828

6 - III - 1934

Yüksek Reisliğe

Türkiye ile Romanya arasında imzalanan dostluk, ademi tecavüz, hakem ve uzlaşma muahedesinin tasdikı hakkında Hariciye vekilligiince hazırlanıp Başvekâletin 19 - XI - 1933 tarih ve 6/3603 numaralı tezkeresile Hariciye encümeninin mazbatasını Adliye encümenine tevdi olunmakla tetkik ve müzakere olundu :

Türkiye Cümhuriyetinin şimdiye kadar bir çok Devletlerle aktettiği bu kabil muahedenin Balkanlarda da sulh ve sükûnun kuvvetlenmesi maksadile beynelmilel hukukî esaslara muvafık olarak bu muahedenin de tanzim edilmesi Hükümetin esbabı mucibe lâyihasında izah olunduğu üzere encümenimizce de musip ve muvafık görülmüş ve Hariciye encümeninin mütaleası veçhile mezkûr muahedenin tasdikına mütedair kanun lâyihasının aynen kabulüne ittifakla karar verilmiştir. Umumi Heyetin tasvibine arz edilmek üzere Yüksek Reisliğe takdim kıldı.

Adliye En. Res.	M. M.	Kâ.	Aza	Aza	Aza
Çorum	Kocaeli	Trabzon	Edirne	Edirne	Erzincan
Münir	Salâhittin	Raif	Şeref	Hasan Hayri	Abdülhak
Aza	Aza	Aza	Aza		
Kocaeli	Antalya	Konya	Balıkesir		
Ragıp	Numan	S. Sırrı	Vasfi		

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Türkiye ile Romanya arasında Ankarada 17 teşrinievvel 1933 tarihinde imzalanan dostluk, ademi tecavüz, hakem ve uzlaşma muahedesinin tasdikına dair kanun

MADDE 1 — Türkiye ile Romanya arasında Ankarada 17 teşrinievvel 1933 tarihinde imzalanan dostluk, ademi tecavüz, hakem ve uzlaşma muahedesi kabul ve tasdik edilmiştir.

MADDE 2 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

MADDE 3 — Bu kanunun ahkâmını icraya Hariciye vekili memurdur.

13 - XII - 1933

Bş. V.	Ad. V. V.	M. M. V.	Da. V.	Ha. V.	Mal. V.
İsmet	Zekâi	Zekâi	Ş. Kaya	Dr. T. Rüştü	M. Abdülhalik
Mf. V.	Na. V.	İk. V.	S. İ. M. V. V.	G. İ. V.	Zr. V.
Hikmet	Fuat	M. Celâl	Muhlis	Ali Rana	Muhlis

TÜRKİYE - ROMANYA DOSTLUK, ADEMİ TECAVÜZ, HAKEM VE UZLAŞMA MUAHEDESİ

Türkiye Reiscümhuru ile Haşmetlû Romanya Kırallı,
Umumî sulhun devam ve bekasına aynı derecede bağılı olarak,

İki memleket arasında çıkabilecek ihtilâfların muslihâne tarzı tesviyesini hazırlamak suretile Türkiye ile Romanyanın umumî sulhun devamı emrinde mütekabil bir itimat fikrile teşriki mesai etmeleri lüzumuna kani bulunarak,

İki Devletin de, harbe müracaat olunmamasına mütedair 27 ağustos 1928 tarihli Paris Misakını ve mütecavizi tarif eden 3 ve 4 temmuz 1933 tarihli mukaveleleri imza etmiş olduğunu göz önünde bulundurarak,

Türkiye ile Romanya arasında mevcut olan ve kendilerince istikbal için bir zâman teşkil eden dostluk bağlarını iki memleketin müşterek menfaatleri namına kuvvetlendirmek arzusile,

Aralarında bir Dostluk, Ademi tecavüz, Hakem ve Uzlaşma Muahedelerini aktetmeğe karar vermişler ve bu hususta:

Türkiye Reiscümhuru:

Türkiye Hariciye vekili ve İzmir mebusu Doktor Tefvik Rüştü Beyefendi Hazretlerini,
Haşmetlû Romanya Kırallı:

Romanya Hariciye Nazırını Müsyü Nicolas Titulesco Hazretlerini Murahhas tayin eylemişlerdir.

Mezkûr murahhaslar, usulü dairesinde tanzim edilmiş olduğu görülen salâhiyetnamelerini teati ettikten sonra aşağıdaki ahkâmı takarrür ettirmişlerdir.

Madde — 1

Türkiye Cümhuriyeti ile Romanya Kırallığı ve Milletleri arasında gayrikabili ihlâl bir sulh ve samî ve ebedî bir dostluk mevcuttur ve mevcut olacaktır.

Madde — 2

Millî siyasetlerinin bir vasıtası olarak birbirine karşı ne harbe ne de 3 ve 4 temmuz 1933 tarihli mukavelelerde tarif edilen şekilde tecavüze müracaat etmemek ve bu itibarla da ahar tarafından yapılan bir tecavüz hareketine iştirak etmemek hususunda evvelce girişmiş oldukları taahhütlere sadık bulunan Yüksek İki Âkit Taraf bundan maada başka Devletler tarafından teşebbüs olunacak her tecavüze veya her hangi bir tecavüze iştiraki ve keza iki memlekette biri aleyhine yapılacak her tecavüz anlaşmasını takbih eylemek taahhüdünde bulunurlar.

Madde — 3

Yüksek Âkit Taraflar, karşılıklı itirazı mucip olabilecek bir hakka müteferri olarak işbu muahedenin meriyet iktisabından sonraki vaziyet veya vakıalardan tevellüt edip mutat diplomasi usullerile ve makul bir mühlet zarfında halledilemeyecek olan her ihtilâfı aşağıda derpiş olunan tarzda uzlaşma veya adli tesviye veyahut hakeme müracaat tarikile halletmeği taahhüt ederler.

Yüksek İki Âkit Taraf, Beynelmîlel daimî adalet divanı nizamnamesinin 36 nci maddesinin ihtiyarî hükmüne iltihakları sırasında dermeyan ettikleri kuyudu ihtiraziye işbu itilâfnamenin tatbiki hakkında da muhafaza eylerler ve diğer taraftan yukarıda zikrolunan taahhüdün, şu hususlarda tatbik edilemeyeceği hususunu da kabul ederler:

1) Hususî şahısların Yüksek Âkit Taraflardan biri aleyhinde ileri sürebilecekleri iddialara müteallik olup Âkit Taraftan birine ait salâhiyettar millî mahkemeler tarafından katî olarak hal ve fasledilecek olan ihtilâflara;

2) Hukuku düvelin dahilî hukuk gibi munhasıran Devletlerin salâhiyetlerine terkettiği veya

hukuku hükümraniye müteallik meselelere ait ihtilâflara;

3) İki Tarafın arazi statülerine taallük eden ihtilâflara.

Madde — 4

Yüksek Âkit Taraflar arasında meri bulunan diğer Mukavelelerde, tarzı tesviyeleri hakkında bir usulü mahsus takibi derpiş edilmiş olan ihtilâflar bu Mukaveleler ahkâmına tevfikân hal ve tesviye olunacaktır.

Madde — 5

İki Taraf ihtilâfı bir Hakem Mahkemesine tevdi hususunda mutabık iseler, bir tahkimname kaleme alacaklardır. İki Taraf Beynelmîl ihtilâfların muslihane tesviyesi için sadece 18 teşrinievvel 1907 La Haye [*] Mukavenamesine müracaat etmek hususunda mutabık bulunmadıkları takdirde, mezkûr tahkimnamede hakemlerin intihabından ve ihtilâf mevzuundan maada hakemler tarafından takip olunacak usul ile tatbik edilecek esas kaideleri de tayin ve tesbit edeceklerdir.

Madde — 6

Âkit Taraflar ihtilâfı bir Hakem Mahkemesine tevdiye mutabık iseler, yukardaki maddede derpiş olunan tahkimname hususunda veya Hakemlerin tayininde uyuşmadıkları takdirde, üç ay evvel haber vermek şartıyla, iki Taraftan biri veya diğeri doğrudan doğruya tahriren ihtilâfı Beynelmîl Daimî Adalet Divanına sevk edebilir.

Madde — 7

Beynelmîl Daimî Adalet Divanının kararı veya Hakem Mahkemesinin hükmü Âkit Taraflarca hüsnü niyetle tatbik ve icra edilecektir.

Yukarda derpiş edilmiş olan şerait altında verilen Beynelmîl Daimî Adalet Divanı kararlarının veya Hakem Mahkemeleri hükümlerinin tefsir veya icrasının sebebiyet verebileceği müşkülât Âkitlerden biri veya diğeri tarafından tahriren vukubulacak müracaat üzerine Beynelmîl daimî Adalet Divanına hal ve fasledilecektir.

Madde — 8

Yukarıda derpiş edilmiş olan şerait altında hakem veya Beynelmîl Daimî Adalet Divanı usulüne müracaattan evvel iki Âkit Taraf, aralarında biltilâf, ihtilâfı işbu misakın derpiş etmekte olduğu uzlaşma usulü ile halledebilirler.

Uzlaşma teşebbüsünün akamete uğraması halinde ve 21 inci maddede derpiş edilmiş olan müddetin ikrazından sonra ihtilâf yukarıki maddelerde derpiş olunan şerait dahilinde, icabı hale göre Beynelmîl Daimî Adalet Divanına veya hakem mahkemesine sevk olunabilir.

Madde — 9

İki Âkit Taraftan biri canibinden diğesine bu hususta yapılacak talep üzerine üç ay zarfında daimî bir uzlaşma komisyonu teşkili iktiza edecektir.

Madde — 10

Daimî Uzlaşma komisyonu üç azadan mürekkep olacaktır. Yüksek Âkit Taraflardan her biri kendi tebaaları arasından müntahap bir komiser tayin edecektir.

Âkit Taraflar, aralarında biltilâf ne yekdiğesinin tebaasından olmayan ne kendi arazisinde

[*] de Martens, Yeni Umumî Muahedeler Külliyyatı, üçüncü seri, üçüncü cilt, sayfa 360.

mütemekkin olmayan ve ne de hizmetinde bulunmayan bir reis intihap edeceklerdir. Reisin intihabı bundan evvelki maddede derpiş edilmiş olan müddet zarfında vukubulmadığı veya riyaset makamının inhilâlinden itibaren üç ay zarfında bir yenisinin intihabı halinde iki Taraf itilâf edemezse reis, Âkitlerden birinin tahriri müracaati üzerine müştereken gösterilecek bir Devlet Reisi tarafından - kabul ederse - tayin edilecektir.

Komiserler üç sene için tayin olunurlar. Yeniden intihapları caizdir. Komiserler, yerlerine başkaları tayin edilinceye kadar ve her halde vazifeleri müddetinin inkızasına değin mevkilerini muhafaza edeceklerdir.

Hakem usulüne veya Daimî Adalet Divanına müracaat mesbuk olmadıkça Yüksek iki Âkit Taraftan her birinin kendi tarafından mansup Komiseri azil ve ana bir halef tayin etmeğe hakkı olacak ve Reisin tayinine muvafakatini geri almağa da hakkı olacaktır.

Vazife müddetinin inkızası, azil, vefat, istifa ve sair her hangi bir mâni dolayısıyla vukubulacak münhalâta en kısa müddet zarfında, tayinler için tesbit edilmiş olan usule tevfikân, muktazi tayinlere tevessül edilecektir.

Madde — 11

Uzlaşma Komisyonuna müracaat, bilitilâf hareket eden iki Taraf canibinden ve böyle bir itilâf yoksa iki Taraftan biri canibinden Reise tahriren müracaat suretile vaki olacaktır.

İhtilâf mevzuunu ihtiva eyleyecek olan talepname, bir uzlaşmaya müncer olacak her türlü tedbire tevessül etmek için Komisyonu daveti tazammun edecektir. Eğer işbu talep yalnız Âkit Tarafların biri canibinden vukua gelmiş ise talebi vakii dermeyan eden Taraf aynı zamanda keyfiyeti diğer Tarafa bildirecektir.

Madde — 12

Âkit Taraflardan birinin bir ihtilâfı Uzlaşma Komisyonuna sevkettiği tarihten itibaren on beş gün müddet zarfında iki Taraftan her biri, ihtilâfı vakiin tetkiki için kendi Komiseri yerine bu hususta salâhiyeti mahsusayı haiz bir zati ikame edebilecektir.

Bu hakkı istimal edecek olan Taraf keyfiyeti hemen diğer Tarafa tebliğ edecektir. Kendisine tebliğât ifa edilen Taraf, bu takdirde bu tebliğin kendisine yapıldığı tarihten itibaren kezalik on beş gün müddet zarfında aynı veçhile hareket eyleyecektir.

Madde — 13

Uzlaşma Komisyonu, Tarafeyn arasında hilâfına bir itilâf olmadıkça, Reis tarafından gösterilen mahalde toplanacaktır.

Madde — 14

Uzlaşma Komisyonunun vazifesi, münaziünfih meseleleri tenvir ve tazvih etmek, bu maksatla faydeli malûmat toplamak ve Âkit Tarafları uzlaştırmağa gayret etmek olacaktır.

Komisyon meseleyi tetkik ettikten sonra bir raporda ihtilâfın haline matuf teklifler serdedecektir.

Madde — 15

Uzlaşma Komisyonu nezdinde takip edilecek olan usul, vicahî olacaktır.

Komisyon, ittifakla ittihaz edilmiş olan hilâfına kararlar mevcut olmadıkça, takip olunacak usulü Beynelmilel ihtilâfların muslihane haline müteallik 18 teşrinievvel 1907 tarihli La Haye Mukavelenamesinin 3 üncü faslında münderiç ahkâmı hesaba katmak suretile bizzat kendisi tanzim edecektir.

Madde — 16

Uzlaşma Komisyonunun müzakereleri, Komisyonca Âkit Taraflarla mutabık olarak hilâfına karar verilmez ise, hafî olacaktır.

Madde — 17

Âkit Taraflar, Komisyon nezdine Komisyonla kendi aralarında aynı zamanda mütevassıt vazifesini görecek olan ajanlar, müşavirler ve mütehassıslar tayin etmek ve keza şahadetini faideli addedecekleri her hangi bir şahsın istimanını da talep eylemek hakkını haiz olacaklardır.

Diğer taraftan Komisyon da her iki Tarafa mensup ajan, müşavir ve eksperlerden kendi Hükûmetlerinin rıza ve muvafakatile, huzuruna celbini faideli göreceği her şahıstan, şifahî izahat talep etmeğe salâhiyettar olacaktır.

Madde — 18

Âkit Taraflar, Uzlaşma Komisyonunun mesaisini teshil etmeği ve bilhassa, mümkün olduğu kadar vâsi mikyas dahilinde, bileümle vesaik ve müfit malûmatı vermeği ve Komisyonun şahitleri veya mütehassısları celp veya istima etmesine imkân vermek için kanunlarının kendilerine bahsettiği bütün vasıtaları kullanmağı taahhüt ederler.

Madde — 19

Uzlaşma Komisyonu ihtilâfın kendisine arzedildiği tarihten itibaren dört ay zarfında raporunu verecektir. Meğer ki Tarafeyn bu müddeti temdit hususunda mutabık kalmış ola.

Raporun bir nüshası Âkit Taraflardan her birine tevdi edilecektir. Rapor ne hâdiseleri izah noktasından ne de hukukî esbabı mucibesi itibarile bir Hakem kararı mahiyetinde olmuştur.

Madde — 20

Uzlaşma Komisyonu kendi raporunda münderiç tarzı tesviye teklifleri hakkında, Âkit Taraflarca verilecek kararın müddetini tesbit edecektir. Bu müddet, üç ayı tecavüz etmiyecektir.

Madde — 21

Komiserlerden herbirine, mesaisinin devamı müddetinece, miktarı iki Taraf canibinden müştereken tayin edilecek bir tazminat verilecek ve her iki Taraf bu tazminattan müsavi bir hisseyi üzerine alacaktır.

Komisyonun mesaisinin istilzam edeceği masarifi umumiye de aynı veçhile taksim edilecektir.

Madde — 22

Bu misak tasdik olunacak ve tasdiknameleri en kısa müddet zarfında teati olunacaktır.

Misak, tasdiknameler teati edilir edilmez, meriyet mevkiine girecektir. Misak, meriyet mevkiine girdiği tarihten itibaren on sene meri olmak üzere aktedilmiştir.

Misak, bu müddetin inkızasından altı ay evvel feshedilmediği takdirde daha beş senelik bir müddet için tecdit edilmiş addolunacak ve ilerisi için aynı usul cari olacaktır.

İşbu misak müddetinin inkızasında Uzlaşma Komisyonunca veya Hakemce veyahut Adlî mahkemeye rüyet edilmekte olan bir işte henüz hüküm lâhik olmamış ise bu hususta mesbuk olan müracaatler hakkında işbu Misak ahkâmı tatbik edilecektir. Meğer ki Âkitler başka suretle hareket edilmesi hususunda beyinlerinde mutabık kalmış ola.

17 teşrinievvel 1933 tarihinde iki nüsha olarak Ankarada tanzim edilmiştir.

Dr. Tevfik Rüştü

N. Titulescu

